

*Sapnu
pardavēja
iš
Kasablankos*

Fiona
Valpy

Jei turėčiau barstytus žvaigždėm drabužius,
siuvinėtus sidabro ir aukso šviesa,
ir iš vakaro mėlio siūtus drabužius
su nakties žiburėliais ir ryto varsa,
juos visus paguldychiau aš po tavo kojom:
bet aš vargšas, todėl teturiu tik sapnus,
tad visus juos po kojom tavosiom paklojau;
ženk atsargiai, nes vaikštai po mano sapnus.

„Edas trokšta dangiškų drabužių“

W. B. Yeats

*Mano draugei Lesley,
kuri geba išgirsti tiesą, slepiamą žodžių*

Zoja. 2010 metai

Mėja Makonagi sėdi ant minkštos kušetės svetainėje ir lėtai vėduojasi atsinešta maža brošiūrėle.

— Nesijaudink, prie karščio priprasi. O kai pataisys kondicionierių, pasijusi kuo puikiausiai. Kai taip stipriai pučia rytinis čergis, visuomet kyla nepatogumų. Argi ne bjauri buvo ta vakarykštė smėlio audra? Čia vyrauja netikęs įprotis senuose namuose išjungti elektrą. — Jos balsas malonaus tembro, žemas ir su airišku akcentu, puikiai derančiu prie kaštoninių plaukų ir blyškių, strazdanotų rankų.

Langinės meta tamsų šešėlį ant baldų, saugodamos juos nuo akinančios Maroko saulės. Truputį pravertos, bet tik tiek, kad vidun įleistų pakankamai šviesos. Nepaisant to, oras kambaryje sunkus ir tvankus, ir aš kaip išgalėdama stengiuosi saugotis neužkliudžiusi ir nepažeidusi ant mano rankų vėl suvešėjusių dermatito lopų. Tikėjau, kad persikraustymas į šiltesnį kraštą dermatitą apmaldys, bet atrodo, kad pasikeitęs klimatas paveikė priešingai, nei vyliausi. Regis, mano oda pasidarė per ankšta nuo tvankumos sutinusiems pirštams, į kuriuos giliai įsirėžęs vestuvinis žiedas. Šį rytą atsikėlusį pamėginau jį nusimauti, bet ties krumpliu buvo susimetęs standus ir kietas audinių mazgas, taigi sumanymo teko atsisakyti ir beliko viltis, kad vakare, palaikius plaštakas šaltame vandenyje, tinimas atslūgs. Karštas vėjas, pučiantis nuo dykumos, alina nervus. Jis šėlsta miesto bulvaruose ir skersgatviuose, o smulkios ir sausos dulkės be paliovos kužda

ir šnabžda šlifudamos sulopytus ir duobėtus miesto šaligatvius. „Tu ne vietinė“, — girdžiu jų ištarmę. Tarsi ir pati to nežinočiau.

Šeimininkė ant žemo stalelio priešais mane pastato arbatos padėklą ir, linktelėjimu atsakiusi į sumurmėtą padėką, tyliai uždaro duris sau už nugaros.

Mėja palaukia, kol tylus Elijos odinių kurpaičių tapsėjimas pradingsta koridoriaus gale, tuomet suokalbiškai man sako:

— Argi ne dieviška turėti savo personalą? Neįsivaizduoju, kaip vėl teks priprasti pačioms apsitarnauti, kai pasibaigs sutartis. Išnaudokim tai, ką turime, kol dar turime!

Jos juokas skardus tarsi stiklinių, į kurias nūnai pilu mėtų arbatą, skimbčiojimas ant sidabrinio padėklo. Pripylusi stiklines, vieną įteikiu jai. Iš krepšio, stovinčio šalimais ant grindų, Mėja ištraukia dailų popierinį pakelį ir ištisia man.

— Čia patys geriausi meduoliai visoje Kasablankoje, — sako ji. — Tau pasisekė, kad apsigyvenai šalia kepyklos. Galbūt tai pražudytų mano figūrą, bet, pašonėje turėdama tokią kepyklėlę, tikrai neatsispirčiau! Ką gi, daugumą tau aktualios informacijos rasi šioje brošiūroje. — Mėja padeda lankstinuką ant kavos stalelio tarp mūsų ir pastūmėja arčiau manęs. — Ją sudarė Klubo žmonių komitetas; visos po trupinėlių sudėjome, ką svarbaus žinome, kad palengvintume pradžių naujiems atvykėliams. Štai čia paminėta šita kepyklėlė, matai? — Raudonai nulakuotu nagu ji baksteli eilutę puslapyje, pavadintame „Maistas ir gėrimai“.

Mandagiai nužvelgiu puslapio turinį, apsimesdama, kad skaitinėju parduotuvių ir restoranų pavadinimus.

— Kurį nors rytą nusivesiu tave į miestą ir aprodysiu, kur kas yra, — tęsia ji.

— Dėkui, — atsakau. — Tu labai maloni.

— Oi, tai mažmožis. — Mėja atsainiai mosteli ranka ir aš nesu tikra, ar tuo nori sumenkinti mano dėkingumą, ar sukelti vėjelį ir taip kiek pravaikyti troškią tvankumą. — Tai įeina į

mano pareigas. Esu Priėmimo komiteto narė. Visuomet malonu sutikti atvykėlius ir padėti jiems pažaboti vietinius vėjus bei sroves. Iš pradžių Marokas gali sukelti tam tikrą šoką, bet čia tu esi tarp draugų. Tarp mūsų, atvykėlių, palaikančių glaudžius tarpusavio ryšius. Visi žinome, ką reiškia būti naujoku visiškai svetimoje aplinkoje.

Pirmąją savo savaitę Kasablankoje praleidę viešbutyje, mes ką tik, vos užvakar, įsikraustėme į savo naująjį būstą — elegantiško blokuotojo namo „riekę“ miesto prancūzų kvartale, jį mums išnuomojo kompanija, kurioje dirba Tomas. Daug kraustymosi nebuvo, nes mūsų turtas sutilpo į keletą lagaminų. Namus Bristolyje palikom su visais daiktais, nusiteikę ten sugrįžti, vos tik Tomas gaus atostogų, ir kad turėtume mūsų laukiančius namus, kai pasibaigs penkerių metų Tomo sutartis ir jis tikriausiai nuspręs grįžti į savo biurą Eivonmute. Žmogiškųjų išteklių departamentas mums pasiūlė įrengtą būstą ir man tai tiko, nes, atvirai kalbant, neturėjau nei laiko, nei energijos įsirenginėti naują buveinę mums nepažįstamoje vietoje. Esu visiškai patenkinta gyvendama tarp svetimų baldų. Daiktai šiame būste seni ir šiek tiek pavargę, tačiau geros kokybės.

— Ar tau čia nieko netrūksta? — Mėja vertinančiu žvilgsniu apsidairo po kambarį.

— Manau, tikrai ne. Be to, prireikus visuomet galime nusipirkti.

— Visiškai teisingai. — Ji pasklaido brošiūros lapus. — Štai čia surašytos buitinių prekių parduotuvės, pristatančios pirkinius į namus. Bet pati geriausia vieta apsipirkti yra prekybos centras.

Gurkšteliu arbatos. Atradau, kad karštyje ji stebėtinai gaivina. Tada prisimenu mažąjį paketėlį. Atrišu užraitytus kaspinėlius ir, nuėmusi popierių, viduje randu purius geltonus pyragaičius, apibarstytus migdolais ir aplietus blizgiu medaus sirupu.

— Dėkui už gardumynus, tu tokia dėmesinga.

Ir jai ištiesiu pyragaitį ant vienos iš tobulai išlygintų lininių servetėlių, Elėjos padėtų ant arbatos padėklo. Matau, jog Mėja atkreipia dėmesį į mano plaštakas ir, imdama skanėstą, stengiasi nutaisyti neįskaitomą veido išraišką. Šiurkšti, išsausėjusi mano rankų oda ir šerpetos ant pirštų galų — visiškas kontrastas jos elegantiškam manikiūrai.

Mėja teisi, pyragaičiai iš tiesų puikūs, nors karštis ir slopina mano apetitą. Ji be paliovos čiauška, stengdamasi apibūdinti Užjūrio klubo socialinę programą: ten visi atvykėliai leidžia laisvalaikį žaisdami tenisą, plaukiodami baseine ir bendraudami. Rytoj vakare turįs būti kokteilių vakarėlis, kurį Tomo kompanija organizuoja mūsų sutiktuvėms. Visi be galo malonūs. Tačiau mintis, kad su vyru teks būti erdvėje, kur gausu laisvai prieinamų alkoholinių gėrimų, jo naujų kolegų bei partnerių draugijoje, mano širdį pripildo nerimo. Man norisi tikėti, kad Tomas sugebės suvaldyti savo polinkius, stebimas žmonių, nuo kurių priklauso jo karjera. Man, kaip visuomet, teks būti budriai.

Nepastebėdama mano susirūpinimo, Mėja toliau neužsičiaupdama plepa.

— Kitą savaitę kažkurią dieną klube organizuosiu priešpiečius su keletu mūsų merginų. Išgirsi idėjų, kaip surengti prisi-statymo vakarėlį. Nesijaudink, — kalbėdama ji perveria mane vertinančiu žvilgsniu, galbūt susigaudžiusi, kad mano mandagus entuziazmas šiek tiek apsimestinis, — suprantu, persikraustymas visuomet sukelia įtampą. Kad tvirtai atsistotum ant kojų, prireiks kelių savaičių. Visi mes šitai perėjome. Bet greitai tau čia pradės patikti. Žvelgiant plačiau, Kasablanka ne tokia jau bloga vieta.

Aš tikrai dėkinga, kad Mėja su manimi tokia maloni, bet ji nekvaila ir tikriausiai jaučia, jog esu šiek tiek išsiblaškiusi. Įsivaizduojant tokią gausą laukiančio bendravimo, mane vis labiau apima nenumaldomas troškimas nusiplauti rankas. Žinau, kad tai iracionalu, kad tai reakcija į nerimą ir suvokimą, kaip mažai

šioje situacijoje galiu kontroliuoti. Bet šis refleksas stiprus ir lengviau jam atsiduoti, nei su juo kovoti. Laukiu nesulaukiu, kada galėsiu užlipti į vaikų kambarį ir baigti iškrauti Greisės žaisliukus bei drabužėlius. Tame atokiame kambarėlyje viršutiniame aukšte jaučiuosi ramesnė ir norėčiau būti tenai, kai mano mažylė prabus iš rytinio miego, kad atsikėlusi nepasijustų vieniša šiuose keistuose naujuose namuose. Sėdėdama viena ausimi klausausi Mėjos, kuri pasakoja apie knygų klubą ir kitas galimas įdomias bendruomenes, tačiau mintyse regiu Greisės šypseną pamačius mane, įsivaizduoju, kaip paimu ją į savo glėbį ir mano širdis suspurda išgirdus džiugų mažylės juktelėjimą. Mano dėmesys sugrįžta prie Mėjos, šiai užsiminus apie rankdarbių klubą.

— Ar ten užsiimama skiautininiais? — pasiteirauju. — Turiu projektą, kurį noriu pamėginti įgyvendinti, bet niekuomet lig šiol neteko tuo užsiimti.

— Manau, ten užsiimama pačia įvairiausia tokio pobūdžio veikla, — atsiliepia Mėja. — Aš pati šiuo atžvilgiu esu beviltiška ir man stinga kantrybės bet kokiam darbui su adata. Bet pasirūpinsiu, kad mūsų priešpiečiuose dalyvautų Keitė. Ji tikra rankdarbių karalienė, tad tikrai tau paaiškins konkrečiau.

— Būtų puiku. Gal žinai, kur galėčiau nusipirkti audeklo ir siūlų?

— O Dieve, tu išties klausinėji ne tos moters! Manau, tau vertėtų susirasti kioskelį Habuso rajone ir ten viską išaiškinti. Aš taip pat paklausinėsiu.

Anapus užuolaidų pasigirsta kvietimas maldai, virpinantis įkaitusį išibėgėjusio ryto orą. Mėja nuo pirštų nusišluosto medaus likučius ir dirsteli į savo laikrodį.

— Ką gi, man laikas. Prieš užsidarant parduotuvėms dar turiu šį tą nusipirkti. O tau, spėju, irgi turbūt norisi imtis įsikūrimo reikalų.

Mėja maloniai nusišypso ir apkabina mane; išlydžiu ją į aki-

nančią saulės šviesą ir karštį. Prancūziškajame *nouvelle ville** visos gatvės yra platūs bulvarai, o jų pakraščiuose tarp visur esančių datulių palmių auga platanai, kurių lajos šiuo paros metu ant šaligatvio meta išganingai tirštus šešėlius. Tačiau vandenyno pusėn gatvės siaurėja, o pastatai žemėja, pamažu virsdami chaotiška medina, senuoju arabų kvartalu. Anapus šio prasideda dokų raizgalynė, kurioje įsikūręs Tomo biuras žvelgia į vieną iš didžiausių Afrikos žemyno uostų. Iš čia jis valdo kompanijos laivų judėjimą ir prižiūri dangų remiančias stirtas konteinerių, iškrautų iš laivų arba planuojamų pakrauti į juos.

Šiai teritorijai patyrinti bus progų vėliau, kai nuslops tas atkaklus ir negailestingas karštas sausvėjis. Tuotarp atsisveikindama pamojuoju Mėjai ir laiptais užlipu į viršutinį namo aukštą. Dukart kruopščiai nusiplaunu nuo pyragaičių lipnias rankas ir tik tuomet atidarau Greisės kambario duris. Atsistoju prie lango ir užsižiūriu į trijulę purplelių, kurie čerpių stogą akivaizdžiai laiko savo namais ir, meiliai burkuodami, kedena vienas kitam plunksnes.

Nuo mūsų namo ligi pat jūros driekiasi plokščių čerpinių stogų miškas. Viršum jų bekraštį mėlyną Šiaurės Afrikos dangų laiko parėmę mečečių minaretai.

Atvykom čionai ieškodami naujos pradžios. Bet vietoj vilties jaučiu vien vidinę tuštumą. Tai miestas, kybantis viršum sudaužytų svajonių vandenyno, visas nudriskęs ir vėjų nugairintas; kadaise ištaigingos jo gatvės nūnai apleistos. Holivudiškas Bognito ir Bergmano dienų spindesys seniai išblėšęs ir virtęs tik tolimu blausiu prisiminimu.

Vaizdas man primena pasaulio pabaigą.

* Pagal planą sukurta nauja gyvenamoji teritorija (*čia ir toliau — vert. past.*).

Zoja. 2010 metai

Kiekvienam namui būdingas savas žodynas. Naktimis, kai miestas anapus sienų keletui trumpų valandėlių galiausiai nurimsta, o tamsa savo sunkų aksomą nudriekia viršum čerpių stogų, mūsų naujieji namai Paukščių bulvare ima kalbėti slaptingais murmesiais bei atodūisiais. Guliu ir klausausi, mėgindama iššifruoti šią naują girgždesių ir traškesių kalbą. Galbūt po mėnesio ar dviejų šie garsai taps fonu, o aš liausiuosi kreipusi į juos dėmesį, bet kol kas budriai reaguojau į kiekvieną. Tomas ramiai guli lovoje šalia manęs, nugrimzdęs miego gilybėse.

Mano mintys vis nenurimsta po kokteilių vakarėlio Klube. Begalė pokalbių ir pristatymų tik dar labiau pakurstė prigimtinių nerimastingumą, kuris man būdingas socialinėje aplinkoje. Šie dalykai man visuomet tikra kankynė. Įtampą didino ir būtinybė stebėti Tomą, kad išgėręs nepasiektų tokio taško, kai iš žavingai šnekaus vyriškio virsta beviltišku plevėsa, nerišliai kalbančiu ir priekabiaujančiu prie pašnekovų. Taigi renginys mane išsekino, o dabar aš ir per daug pavargusi, ir per daug įsitempusi, kad galėčiau užmigti. Vis dėlto apibendrinant tenka pripažinti, jog vakarėlis mums buvo sėkmingas. Pavyko sudaryti įspūdį, kad esam atsakinga jauna pora, nekantraujanti priimti naujus iššūkius, kurių mums nešykšti paskyrimas į šią vietą. Tomas gerai atliko vaidmenį, kurio iš jo ir buvo tikimasi. Viršininkas atrodė patenkintas ir švytinčiu veidu demonstravo prielankumą žvelgdamas į jį ir mane savo vyrui prie šalies. Aš tikriausiai atrodžiau

kaip tikras korporacijos darbuotojo žmonos idealo įsikūnijimas, nors teko nuolat maldyti troškimą eilinį sykį pradingti tualete neva nusiplauti rankų.

Tomas pro miegus kiek pasimuisto, bet neprabunda. Mudu skiria ištisas vandenynas, kurio nė vienas nedrįstame įveikti. Pavydžiu jam atsipalaidavimo ir to ramaus alsavimo. Žinau, kad naujajame darbe vyras pluša ilgas valandas ir kasdien grįžta išsekęs, nors kartais būna gyvesnis nei įprastai ir, jam įžengus pro duris, išsyk pajuntu dvelktelint sodriu viskiu.

Virš mūsų galvų, Greisės kambaryje, protarpiais subraška grindys — tai mediena traukiasi santykinėje nakties vėsoje, primindama man, kad rytoj reikės pasieškoti plaktuko ir pamėginti prikalti atsipalaidavusią lentą kažkur po berberišku kilimu. Kai užminu, toji lenta garsiai girgžda, tad vaikščiodama po Greisės kambarį nenoriu kaskart rizikuoti mergaitę pažadinti.

Po kiek laiko, užliūliuota ritmingo vyro alsavimo, pagaliau ir pati nugrimztu į gilų miegą, o kai anksti rytą mane pažadina muedzino balsas, lova šalia manęs jau tuščia. Tomas mėgsta bėgioti, o geriausias laikas tam yra auštant, kol dar nelabai karšta ir kol pats dar neįsisukęs į darbų sūkurį. Žinoma, jis bėgioja — rengdamasi šilkinę suknią pastebiu, kad po kėde šalia lovos nebėra vyro sportinių batelių. Jis sugrįš nusiplauti prakaito, tada persirengs švariais marškiniais, pasiriš kaklaraištį, paskubomis papusryčiaus ir išskubės į savo biurą dokų rajone. Tuo tarpu aš eisiu žadinti Greisės, iškelsiu ją iš lovytės ir, apibėrusi bučiniiais šypsulingą veidelį, pradėsiu savo naują dieną.

Tomui išėjus, mano rankos ir kojos ima virpėti iš nerimo, kurį dar labiau paskatina du puodeliai stiprios kavos, išgerti per pusryčius po jogurto su vaisiais; taigi užsidedu nešynę, patikrinu, ar sagtys patikimai užsegtos, ir drauge su mažyle išsiruošiu pa-

sivaikščioti. Neturiu aiškos nuomonės, kuria kryptimi traukti, bet kojos pačios neša medinos pakraščiu link vandenyno. Vėjas šiandien apimęs ir teikia taip pageidaujamą ramybę po kelias dienas trukusio nervus alinančio siautėjimo. Ant pečių esu užsimetusi lengvą šalį, kuriuo pridengiu Greisę nuo saulės. Ją plazdena švelnus jūros vėjelis ir blaško spurgelius. Pagaliau pasiekiamo pajūriu vingiuojantį kelią, palei kurį stūkso klubų pastatai ir auga virtinės palmių, vėjyje purtančių savo garbanas. Pakeliu saulės akinius sau ant kaktos ir eidama mėgaujuosi auksaspalvio paplūdimio smėlio bei vandenyno vaizdu. Arčiau kranto vanduo skaisčius ir kupinas šviesų žaismo, o palei horizontą driekiasi tamsesnio mėlio juosta. Parodau Greisei bangas. Mergytė šiek tiek įtariai žvelgia į Atlanto bangų mūšą, kaip jų keteros iš pradžių užsilenkia, o paskui triukšmingai dūžta į paplūdimio smėlį. Galop nusprendžia, kad bangų spektaklis jai patinka, ir ima džiugiai guguoti bei mojuoti rankutėmis.

— Taip, taip, žinoma, — patvirtinu aš. — Nuostabu, tiesa? Surasim tau ramią jaukią vietelę paplūdimy ir galėsime pasikapsyti po smėliuką. Nupirksiu kibirėlį su kastuvėliu ir pastatysiu tau didžiulę smėlio pilį, pritinkančią mano princesei.

Pėsčiomis nužingsniavus tokį tolimą kelią, mane apima lengvas svaigulys. Nors didelė miesto dalis varginga ir apleista, paplūdimio bei žėrinčių vandenyno platybių vaizdas pakylėja dvasiškai. Galbūt man visgi pavyks prisijaukinti gyvenimą šioje svetimoje vietoje. Primenu sau, kaip man apskritai pasisekė, jog galiu gyventi ištekliais gausioje pasaulio dalyje ir naudotis Elėjos pagalba tvarkydama savo naujus namus. Naudodamasi namų tvarkytojos paslaugomis, nesijaučiu visiškai jaukiai, bet ji, regis, didžiuojasi sugebėdama palaikyti namuose tvarką bei švarą ir jaučia malonumą gamindama mums maistą, taigi manau, kad šios pareigos Elėjai nekelia diskomforto. Anksčiau galvojau, jog man bus nejauku savo namuose kasdien matyti menkai pažįsta-

mą žmogų, bet Tomas darbe užtrunka labai ilgai, tad galiausiai supratau, kad turėti kompaniją visgi neprošal.

Žvelgdama, kaip bangos skalauja krantą, nevalingai linguoju jų ritmu, nešynėje sūpuodama palaimingai krykštaujančią Greisę.

Vėl užsidedu saulės akinius ir, rūpestingai pataisiusi šalį, kad pridengtų nuo kaitrių spindulių dar tik retučiais švelniais plaukeliais apaugusią Greisės galvytę, patraukiu atgal namo. Šiandien įveikiau keletą mylių ir jaučiu nuovargį, o saulė vis ropščiasi aukštyn ir jos spinduliai kas minutę darosi skvarbesni. Mano pėdos sutinusios ir peršti nuo įkaitusio, kieto šaligatvio grindinio, o sportiniai bateliai spaudžia pirštus. Nuo transporto keliamo triukšmo įsiskausta galva, tad imu skubėti, jausdamasi visų stebima, ilgėdamasi ūksmingos kambarių tylos bei vėsaus vandens stiklinės iš šaldytuvo. Jei turėčiau keletą dirhamų, galėčiau susistabdyti vieną iš mažųjų raudonų taksi, zujančių miesto gatvėmis, ir bemat atsidurčiau prie savo būsto durų, bet išėjau be pinigų. Saulės šviesa atspindi nuo baltų pastatų sienų, kurios, regis, padvigubina karštį. Keikiu savo kvailumą ir neapdairumą. Greisei nederėtų būti lauke tokioje kaitroje — ką aš sau galvojau? Jausdama mano įtampą, dukrelė pradeda verkšlenti. Mano krūtinę ima semti nerimas. Desperatiškai nerių į siaurą skersgatvį, tikėdamasi, kad šešėliuotomis medinos gatvelėmis pavyks parsigauti išvengiant svilinančių spindulių. Bet gatvelės vingiuoja, atlikdamos neįtikėtinus virąžus tarp nubaltintų namų sienų, tad greitai pametu kryptį. Troškimas patekti į saugią aplinką darosi nevaldomas. Bėgu pustekinė, apimta panikos, sutrikusi. Kvėpuoju tankiai, trūkšmingai. Gatvelė sukiojasi ir daro vingį po vingio, žmonių galvos atsigręžia man įkandin. Rankos tiesiasi paliesti mano šalio, prašydamos išmaldos ar siūlydamos prekę. Mano ausis kurtina rėkaujančių ir kamuolį gainiojančių vaikiščių pulkas, triukšmą kelia prekeiviai, stumiantys savo vežimėlius ir šūkčiojantys prekių pavadinimus. Pro šalį, vos manęs nekliu-

dydamas, motoroleriu neria berniukas — šiaip taip spėju krūptelėdama atšokti šalin. Persigandusi vos neužlipu ant ožkos, kelio pakraštyje kramsnuojančios šiukšlės; ji pakelia galvą ir pažvelgia į mane baugiai tuščiu žvilgsniu. Vyras grubiai apdirbtos odos gaminį primenančiu veidu praveria burną bedantei šypsena ir siūlo pirkti keistai atrodančią susiraukšlėjusią šaknį, ištraukęs ją iš apdaužytos juodmedžio dėžutės, kurią nešasi persimetęs per petį. Lankstu išvengiu jo ištiestos rankos ir prisimenu perspėjimą Mėjos duotoje brošiūrėlėje: vaikščioti medinoje be gido nerekomenduojama; čia visur pilna kišenvagių.

Ūmai iš vieno tarpdurio tiesiai priešais mane gatvėn žengia moteris ir aš atsitrenkiu į ją. Atsiprašinėdama pasitraukiu; moteris atsigręžusi pažvelgia į mane ir jos akys po dailiomis skaros klostėmis išsiplečia iš nuostabos bei susirūpinimo.

— Elėja! — šūkteliu, kone apsiverkdama iš džiaugsmo.

— Ponia Haris, ar jums viskas gerai? Ką čia veikiate?

— Buvau išėjusi pasivaikščioti, bet pasiklydau.

Ji nusišypso ir raminamai uždeda ranką man ant peties.

— Ką gi, jūs ne taip jau toli nuo namų. Kaip tik ten ir traukiu. Galime eiti kartu.

Mano pulsas pamažu lėtėja; ji išveda mane į medinos pakraštį ir, žengusios pro siaurą rakto formos arką senovinėje sienoje, ūmai atsiduriame plačioje *art deco* stiliaus gatvėje *nouvelle ville* rajone. Ties sankryža pastebiu kepyklėlę ir štai mes jau Paukščių bulvare. Mano rankos, taikant raktą į spyną, dar šiek tiek virpa, bet Elėja pagarbiai laukia už nugaros, suteikdama pakankamai erdvės, taigi kažin ar ji tą drebėjimą pastebi.

Peržengus slenkstį, mano kūnas maloniai atsipalaiduoja. Nusiaunu sportinius batelius ir giliai, palaimingai atsidūstu, sopančiomis ir sutinusiomis pėdomis palietusi mozaikinės vestibulio grindų keramikos vėšą. Elėja uždaro duris mums už nugaros, nukirsdama kaitrių saulės spindulių srovę.

— Atnešiu jums vandens su ledukais ir citrina, gerai? — pasiūlo ji.

Aš dėkinga linkteliu.

— Būkit maloni, padėkite jį svetainėje. Aš netrukus ateisiu.

Spėriai užlipu laiptais į dukrelės kambarį nuraminti Greisės; ten tris kartus nusiplaunu rankas ir pervystau ją bei vėsiu rankšluostuku nuvalau veidelį, parengdama dukrelę priešpiečio miegui. Mano širdis pamažu rimsta. Vėl atsidūrusi namų aplinkoje, pasijuntu saugesnė, o pasimetimo ir išsekimo jausmas atitraukia. Kaip man galėjo šauti į galvą, kad viena sugėbėsiu susigaudyti šiame naujame mieste, šiame naujame pasaulyje?

Iš lėto vaikštinėju po dukrelės kambarį ir tvarkau daiktus. Ūmai po kojomis vėl cypiteli palaida grindų lenta. Atitraukiu nublukusį kilimą — pasirodo, viename šone grindlentė per visą ilgį atšokusi ir kiek atsiskyrusi nuo savo kaimynės. Pamėginu spustelėti koja, tikėdamasi, kad pavyks įsprausti į vietą, bet lenta nepasiduoda. Viename jos gale matyti skylė, į kurią šiaip taip telpa mano pirštas. Trūkteliu aukštyn. Lenta įstatyta šiek tiek negrabiai ir iš pradžių nepasiduoda, visgi trūktelėjus stipriau paklūsta ir pakyla. Aikteliu ir tylomis susikeikiu — šerpetotoje odoje palei nagą styro įsmigusi rakštis. Atsivėrusioje ertmėje tarp grindų ir mūsų miegamojo lubų perdangos, dešimtmečių dulkėmis padengti, guli maža dėžutė ir sąsiuvinis odiniais viršeliais. Rūpestingai juos pakeliu ir nykščiu perbraukusi dėžutės dangtelį atidengiu perlamutrinę inkrustaciją. Nuo dėžutės dvelkteli silpnas santalo aromatas, tarsi ji su palengvėjimu atsidustų po daugybės įkalinimo metų. Šis intriguojantis radinys pakursto mano smalsumą — kas per pamirštas lobis čia slypi? Kaip ilgai? Kiek metų? Ar dešimtmečių? Marškinių skverno krašteliu nuvalau dėžutės viršų; blausiai sušvyti taisyklingas perlamutro inkrustacijų dizainas — tarsi mėnulio šviesos lašeliai, susirinkę mano delne.

Atsargiai atidariusi dangtelį, viduje išvystu keletą smulkių

daikčiukų. Vieną po kito imu juos ir guldau ant kilimo. Čia ir Dovydo žvaigždė, pakabinta ant susipainiojusios auksinės gran-
dinėlės, plonos kaip voratinklio gija. Koralų spalvos paukščio
plunksnelė, nefrito gabalėlis, aptakiai nugludintas vandenyno
bangų ir smėlio. Po jo ištraukiu sulankstytą šviesiai mėlynos
spalvos rašomojo popieriaus lapelį, ant kurio išblukusiu rudu
sepijų rašalu kažkas išraityta; panašu į parašą. Galiausiai ištrau-
kiu tuščiavidurę medinę lazdelę su įpjautu ranteliu vienam gale.
Pakeliu ją prie lūpų ir švelniai pūsteliu. Iš pradžių nieko, bet pa-
keitus kampą ir vėl pūstelėjus pasigirsta švelnus, liūdnas garsas,
primenantis ūbavimą purplelių, kurie mėgsta tupėti ant stogo
šalia Greisės kambario ir dairytis po kiemą.

Atidžiai apžiūriu visus daiktelius, svarstydamą galimą kie-
kvieno iš jų prasmę. Tuomet dėmesį sutelkiu į sąsiuvinį. Viršelių
oda tokia pat dulkėta kaip ir dėžutė, sutrūkinėjusi nuo ilgalaikio
gulėjimo sausame karštyje slėptuvėje po kambarėlio grindimis.
Vis dėlto pro mano akis neprasprūsta dailios viršelio dekoraci-
jos, o pirštų galiukais užčiuopiu įmantrius reljefinius ornamen-
tus. Nesitverdama smalsumu, atverčiu. Panašu, jog tai dienosraš-
tis. Puslapiai išmarginti manieringa, raityta rašysena. Pirmame
puslapyje perskaitau:

Šis sąsiuvinis priklauso Žozianai Fransuazai Diuval.

Tai privatūs užrašai.

Kiek žemiau, tarsi pavėlavusi mintis, glaudžiasi dukart sto-
rai pabraukta frazė, užrašyta didžiosiomis raidėmis:

NEBANDYK IMTI, ANETE!

Nevalingai apsidairau — jausmas toks, tarsi mane kas ste-

bėtų. Šie daiktai buvo paslėpti nuo smalsių akių ir, sprendžiant pagal dulkių sluoksnį, čia pragulėjo daugel ilgų metų. Gal turėčiau juos kam nors parodyti? Tarkime, Elėjai arba galbūt Tomui, kai šį vakarą grįš namo? Bet ne, instinktai man kužda laikyti visa tai paslapyje. Atverčiu kitą sąsiuvinio puslapį ir viršuje matau datą: 1941. Niekuomet nebuvau iš tų žmonių, kurie skuba atsiversti teksto pabaigą, kad sužinotų siužeto atomazgą, tad nepasiduodu šiai pagundai, nors ir pristingu valios apskritai uždrausti sau skaityti svetimus užrašus. Teisinuosi, kad juk aš esu ta, kuri juos atrado po — kiek? — po septynių dešimtmečių užmaršties. Teisėtos sąsiuvinio savininkės seniai nėra tarp gyvųjų. Su tam tikra kaltės doze pritaikiusi principą „kas surado, tas ir savininkas“, save paskiriu aptiktųjų daiktų saugotoja. Bet privalau išsiaiškinti daugiau, prieš radinį kam nors parodydama išnarplioti su juo susijusias paslaptis. Ar tai atsitiktinis daikčiukų rinkinys, ar jie gali papasakoti istoriją? Turiu vilties atsakymą rasti užrašuose. Kad ir kaip būtų, akivaizdu, jog prieš mane taip trokštas dėmesio bei emocijų „sugertukas“, kurio man dabar labai reikia. Taigi rūpestingai sudedu visus daiktus atgal į medinę dėžutę.

Įstatau grindų lentą į vietą — regis, dabar ji guli kiek glotniau, taigi tikriausiai apačioje paslėpta dėžutė kaip tik ir trukdė jai įgulti, kaip pridera. Tuomet į vietą sugrąžinu kilimą. Greisė miega kaip paveikslėlyje — ant nugarytės, nerūpestingai atmetusi į šalis abi rankytes, tarsi ryte nebūtume patyrusios nuotykių. Paėmusi dėžutę bei sąsiuvinį, tyliai nusileidžiu laiptais žemyn.

Elėja pastačiusi padėklą ant stalelio svetainėje. Ašotis vandens su ledukais, pagardinto mėtomis ir citrinomis, visas aprasojęs; besipilant stiklinę, keletas mažų šaltų lašelių nuvarva man ant rankos. Pariesdama kojas po savimi susirangau ant sofos ir, įveikusi paskutinį trumpą sąžinės priekaištų barjerą, įninku skaityti.